

Nr 342.

Av herr **Tjällgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 346 med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36) om nyttjanderätt till fast egendom m. m. har bland annat även framlagts förslag till vissa ändringar i lagen den 27 juni 1927 (nr 287) angående uppsikt å vissa jordbruk.

Utän att här ingå på eller taga ställning till förevarande proposition i övrigt vill jag härmed påkalla viss jämkning i förslaget rörande den ifrågasatta ändrade uppsiktslagstiftningen.

Enligt 3 § i 1927 års uppsiktslag skall såsom vanhävd ej anses, utom annat, att byggnad, som genom sammanslagning av jordbruksdelar blivit obehörlig, bortföres eller lämnas utan underhåll, såvida brukningsdelarna till beskaffenhet och anpassning äro sådana, att först genom deras sammanslagning uppkommer jordbruk, därav brukaren kan erhålla sin huvudsakliga bärgning.

Motsvarande bestämmelser återfinnas i 1942 års vanhävdslag, § 2.

I Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag till ändring av uppsiktslagen har ifrågavarande lagrum erhållit ett annat innehåll. Där sägs nämligen, att den omständigheten, att byggnad bortföres eller lämnas utan underhåll, ej skall anses såsom vanhävd, om byggnaden blivit obehörlig till följd av sådan sammanslagning av brukningsdelar, som medför väsentliga fördelar för jordbruksdriften.

Vidare vill jag framhålla, att 1942 års vanhävdslag är av provisorisk natur och upphör den 30 juni 1947, då i stället de nu föreslagna ändringarna i uppsiktslagen äro avsedda att träda i kraft. Lagförslaget medför sålunda, att riksdagens beslut 1942 om vanhävdsbegreppet nu skulle ändras och få en i väsentligt avseende helt annan innebörd.

Såsom framgår av det anförda, har enligt hittillsvarande regler på området — i såväl uppsiktslagen som vanhävdslagen — sammanslagning av mindre jordbruk ansetts böra i detta sammanhang underlättas, såvitt det gällt att därigenom åstadkomma bärkraftiga jordbruk. Möjligheten att sammanslå jordbruk utan att därvid anses föreligga vanhävd kommer uppenbarligen att betydligt utsträckas genom den nu ifrågasatta lagstiftningen, vilken skulle medgiva, att jämväl var för sig bärkraftiga jordbruk må sammanslås, blott detta medför väsentliga fördelar för jordbruksdriften. Åtskilliga hittills ur van-

hävdsynpunkt icke tillåtna fall av sammanslagning skulle sålunda medgivas i fortsättningen. En dylik utveckling kan jag icke finna vara önskvärd eller överensstämmande med de riktlinjer, som eljest äro vägledande, när det gäller den sociala jordpolitiken, såsom exempelvis inom den statliga egnahemsverksamheten, där betydande medel offras för att tillskapa självständiga familjejordbruk. Särskilt för Norrlands vidkommande — där redan nu jordbruk, som uppnå den storlekssklassen, att de kunna bereda innehavaren och hans familj huvudsaklig bärning, äro relativt litet förekommande — kan förutses en olycklig utveckling genom att en hel del vanliga bondehemman komma att försvinna, i första hand bland dem som äro i bolagens och s. k. spekulanters ägo. Då jag alltjämt hyser den uppfattningen, att antalet bondejordbruk bör om möjligt bibehållas, kan jag icke medverka till den nu ifrågasatta lagstiftningen, som säkerligen kommer att utnyttjas även på sätt som nyss sagts, d. v. s. med påföljd att bärkraftiga jordbruk bringas att upphöra såsom självständiga företag.

Slutligen må påpekas, att lagrådet ifrågasatt, huruvida tillräcklig anledning föreligger till olika avfattning mellan förslaget till 3 § i uppsiktslagen och motsvarande stadgande i vanhävdslagen.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att riksdagen måtte besluta, att 3 § i 1927 års uppsiktslag bibehålles oförändrad.

Stockholm den 28 oktober 1943.

L. Tjällgren.